

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ASIATISK PLADS

KØBENHAVN 1973

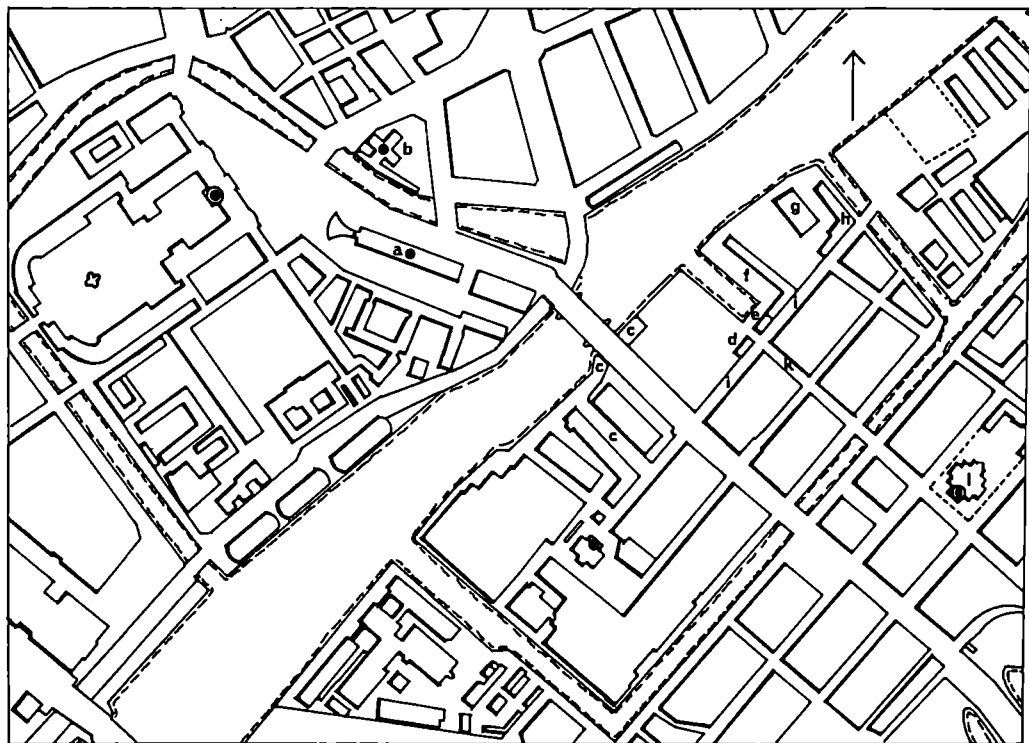
ASIATISK PLADS

HARALD LANGBERG

ASIATISK PLADS

FORENINGEN TIL GAMLE BYGNINGERS BEVARING

KØBENHAVN 1973

a: Børsen. b: Holmens kirke. c-c-c: Den eksisterende del af »Kløverbladsvejens«, som går ind under Knippelsbro. d: Asiatisk Kompagnis gamle hovedbygning i strandgade. e: »Pendantens«. f: Eigtveds pakhus. g: Det store forhøjede pakhus. h: Kontorbygning. i-i: Strandgade. k: Sct. Annægade. l: Vor Frelsers kirke.

Indholdet af dette skrift er – uden forfatterangivelse – afleveret som indlæg i den af Boligministeriet afholdte idé- og debatkonkurrence om »Asiatisk Plads«, d.v.s. det område, som omfatter dels Det asiatiske Kompagnis oprindelige grund og dels det nordfor liggende areal, hvor »Gamle dok« tidligere fandtes.

Teksten er skrevet under den forudsætning, at læserne kendte konkurrenceindbydelsen. For at også andre uden større vanskelighed skal kunne følge med i, hvad der siges, er ovenstående tegning udført med angivelse af de vigtigste, omhandlede lokaliteter.

Man kan glæde sig ved, at skriftets tanker har haft indflydelse på dommerkomiteens overvejelser, og håbe, at de besluttende myndigheder vil drage den fulde konsekvens af, hvad der her fremlægges. Foreningens bestyrelse ønsker at gøre alle foreningens medlemmer bekendt med skriftet. Det er forfattet af Harald Langberg, der er medlem af bestyrelsen.

September 1973.

ASIATISK PLADS

Boligministeriets konkurrence om udnyttelsen af »Asiatisk Plads« på Christianshavn har flere formål, men det kræves, at udnyttelsen skal ske

- 1) med hensyntagen til det eksisterende bevaringsværdige bygningsmiljø,
- 2) med hensyntagen til ønskerne om at gøre området tilgængeligt og nyttigt for offentligheden,
- 3) under respekt af de byplanmæssige og trafikale forudsætninger, sådan som disse bl.a. er formuleret i det kommunale dispositionsplanforslag for Christianshavn.

Arbejdet med stedets problemer må baseres på, at de under 1-3 opregnede forhold er underkastet en nøjere overvejelse, og der skal derfor her som indledning gives en kortfattet redegørelse for, hvad resultatet af en sådan overvejelse må blive.

1. Det eksisterende bevaringsværdige bygningsmiljø

Som området i dag fremtræder, kan det ikke karakteriseres som »et bevaringsværdigt bygningsmiljø«. Tværtimod. Ret beset er der på den vidtstrakte grund kun nogle få store huse, som kan kaldes bevaringsværdige, og de er så godt som alle generet af ringere bygninger, der nok for nogles vedkommende kan siges at have haft en vis selvfølgelig plads i helheden, dengang der var tale om en havnearbejdsplads, men som nu kun er slum. Andre huse på stedet er resultatet af almindelig uhæmmet udnyttelse. Det havde været bedst, om de aldrig var opført. Som helhed må området karakteriseres som saneringsmodent slum.

Der er imidlertid som nævnt nogle enkelte værdifulde store huse, og det er dem, der skal tages hensyn til, ligesom der skal tages hensyn til de omliggende bydele med deres mere eller mindre særprægede bygningsmiljø. *På Asiatisk Plads må der tilvejebringes helt nye tilstande med et bygningsmiljø, hvori de bevaringsværdige bygninger indgår på en sådan måde, at de helt kommer til deres ret, hvad de ikke gør i dag.*

Asiatisk Kompagnis Hovedbygning er opført af Philip de Lange som et hus, der skulle fremtræde med fire frie sider, men denne situation er ødelagt ved opførelsen af den store røde beboelsesejendom Strandgade 21-23. Skal »palæet« komme til sin ret, må denne beboelsesejendom fjernes, og der må sørges for store åbne

arealer mellem Philip de Langes hus og havnen, således at folk, som ad Børsgade går mod Knippelsbro, får indblik til den fornemme bygning. Huset er et hovedværk i vor arkitektur, det er af fremragende kvalitet og fortjener denne »oprejsning«.

På tilsvarende måde må Eigtveds pakhuis befries for de foranliggende lave bygninger, således at det monumentale pakhuis, der bør istandsættes så det fremtræder i sin oprindelige længde, atter får lov at virke, sådan som det er tænkt. Hvis Eigtveds pakhuis og Philip de Langes hovedbygning idag havde ligget, så folk fik frit indblik til disse bygninger fra det meget vigtige område omkring Børsen og fra Knippelsbro, ville ingen vove at opføre dækkende bygninger, lige så lidt som nogen i dag ville tænke sig store kontorbygninger opført, der lukkede for indblikket fra havnen til Amalienborg og Frederikskirken.

Således som entreen fra Christianshavn til det centrale København er smykket med en rigdom af fine bygninger – med Børsen og Holmens Kirke i forgrunden – således bør forholdene også være for dem, der går den modsatte vej. Man skulle kunne modtages af det værdifulde billede, som de nævnte bygninger på Asiatisk Plads kan være med til at danne. Det har rimeligvis allerede i det 18. årh. været meningen med disse bygninger, at de skulle indgå i store perspektiver. De opførtes inden for det område, der synsmæssigt beherskedes fra Christiansborg, og de har fra første færd haft den kongelige residensstads særlige præg af gedigen, høj kvalitet.

Hvad de øvrige bevaringsværdige bygninger angår, skal det kort anføres, at har fredning i klasse A nogen alvorlig mening, må de brandlidte huse istandsættes og bevares. På foranledning af Julius Bomholdt (der som minister for bygningsfredningen tog de indledende skridt dertil) satte en tidligere ejer med stor bekostning samtlige sandstensdekorationer i stand. Når husene nu er købt af staten, som formentlig tillige har overtaget retten til brandforsikringserstatningen, kan der ikke være tale om at sige andet end ja til spørgsmålet om bevaring af disse huse, der er af afgørende betydning for Strandgades fremtræden og for denne gades forhold til Sct. Annægade. I den forbindelse må det bemærkes, at porten mellem hovedbygningen og det brændte pakhuis er blevet tilladt udvidet midlertidigt. Det er en selvfølge, at de tidligere forhold retableres, når den tunge trafik på stedet er afviklet.

Pakhuset på grundens nordlige del indgår i den række af store pakhuse, som længe har været med til at bestemme havnefrontens karakter. Huset – skønt slemt maltrakteret – har derfor en vis bevaringsinteresse, men den er naturligvis ikke så stor som den interesse, der knytter sig til de fredede huse. Bevares pakhuset ikke, må bygningsmilmæssige hensyn kræve, at et eventuelt nyt hus mellem Asiatisk Pakhus og nybygningen nordligst på grunden placeres som en bygning, der følger den traditionelle orientering d.v.s. opføres som et langt hus vinkelret

på havneløbet. Det mindre pakhus sydvest for Asiatisk Kompagnis havn har en begrænset bevaringsværdi, men blev allerede i bevaringsplan Christianshavns udviklingsskitse forudsat fjernet, hvis havnefunktionerne ophørte, og det fine indblik til hovedbygningen kunne etableres.

Administrationsbygningen nordligst på grunden og den derved liggende beboelsesejendom Strandgade 27 B-C er ikke fordelagtige for miljøet, men en ændring af denne randbebyggelse kan ikke i dag forekomme påtrængende nødvendig.

2. Ønskerne om at gøre området tilgængeligt

Disse ønsker er kommet stærkt frem gennem mange år, men de ses aldrig at være synderlig præcist udtrykt, for så vidt som de begejstrede ord, der er udtalt i den forbindelse, ikke rigtig har harmoneret med de forslag, som er fremsat.

Talen om »promenade langs kajen« og »marina for lystbåde« m.v. fører let til dannelsen af forestillinger om et venligt åbent område af karakter som Lange-linie, et sted, hvor der er bænke og grønt, god plads og udsigt til forbisejlende skibe. Når hertil føjes ord om teatre og restauranter, får det hele et skær af de drømme, der i 30'rne svævede over Bellevue. Måske skal også tanker om Nice og Cannes mobiliseres, måske har erindringer om anlæggene ved Victoria Embankment i London foresvævet en og anden.

Hvordan det nu end forholder sig, må man stille det spørgsmål, om det hele er andet end ønsketænkning. Er der virkelig behov for et rekreativt område ved Knippelsbro, og er der i den forbindelse muligheder for teatre og sligt?

Spørgsmålet må anskues regionalt. Vi er allerede med den ene fod inde i Københavnsregionens tidsalder, og der er derfor god grund til at se spørgsmålet under regionsplanlægningens synsvinkel. Det, der da straks springer i øjnene er dette, at medens de ydre – navnlig de nordlige – områder af regionen er godt forsynet med rekreative områder, er de indre katastrofalt underforsynet. Medens den ene efter den anden af de såkaldte ydre kommuner har anlagt nye fritidsområder med boldbaner, svømmebade og sligt, er forholdene i de indre områder snarest forringet.

Hvad specielt området omkring Knippelsbro angår, må man ikke blot tage hensyn til den nuværende stedlige befolkning og den befolkning, som alle ønsker fremtidig skal bosætte sig i dette centrale område, men man må også sigte mod at få rigelige åbne arealer for de mennesker, der kommer ind udefra og har arbejde i området.

I denne hede sommer ville det have været en velsignelse for mange, om der ved Knippelsbro for længe siden var etableret et frit grønt område, og man kan så stille sig dette spørgsmål: Ville nogen vove at bebygge dette grønne

område, hvis det havde været der? Vil nogen vove at rydde store dele af Langelinie for at få plads til nybebyggelse? Efter international standard er Københavns indre byområder underudviklede og tilbagestående, hvad friarealer angår, og mulighederne for at skaffe sådanne områder må derfor gives en meget høj prioritet, *når det offentlige bestemmer.*

Det er nok rigtigt i forbindelse med etableringen af fritidsområder at sørge for plads til steder, hvor folk kan få noget at spise og drikke, ligesom der må være indretninger for børn og helt unge, men opførelsen af teatre og koncertsale er principielt noget andet. Der ville ikke være nogen mening i at lægge særlig vægt på at få teatre og koncertsale placeret ved Langelinie eller ved Kongens Have. Hvis det offentlige vil bygge teatre og betale driften, skal der selvfølgelig nok melde sig teaterfolk, der går ind derfor, men placeringen af sådanne institutioner på Christianshavn kan ikke i en overskuelig tid have nogen høj prioritet. Her vil regionsplanens nye centre først have krav på opmærksomhed.

3. Byplanmæssige og trafikale forudsætninger

Såvel 1954-generalplanen som dispositionsplanforslaget går ind for at Christianshavn skal fastholdes som »et særpræget og attraktivt boligområde« og at det, der bygges langs havnefronten, skal være »mindst muligt trafikskabende«. *De to ting hænger sammen.* Christianshavn er allerede hårdt belastet i trafikmæssig henseende. Her er tale om, hvad man med et nyt ord har kaldt trafik-slum, og skal ønsket om et attraktivt boligområde imødekommes, må en trafiksanering være en uundgåelig følge. Som forholdene er, må trafiksaneringen bl.a. omfatte en aflastning.

Det ældste Christianshavns gadenet lader sig stort set ikke forandre. Strandgade kan i alle tilfælde umuligt udvides, og den eneste væsentlige forandring, som kan komme på tale, er formentlig det halve »kløverblad«, som vil komme til at udmunde i Strandgade 50 meter eller mere fra Torvegade. I dag forekommer etableringen af dette »kløverblad« at ville være ensbetydende med en væsentlig lettelse for trafikafviklingen. Det er imidlertid et spørgsmål om ikke en samlet trafiksanering af Christianshavn vil kunne medføre, at man leder så megen gennemgående trafik uden om Torvegade, at sløjfens nødvendighed falder bort.

UDENRIGSMINISTERIET

Efter den korte gennemgang af »forudsætningerne« og af de *krav*, som i virkeligheden stilles, når forudsætningerne skal respekteres, må det være rimeligt at underkaste de fremsatte *ønsker* en nøjere overvejelse.

Konkurrenceudskriveren har *ønsket* at få indpasset et byggeri til brug for udenrigsministeriet, og »det skønnes«, at dette ministeriums arealbehov vil kunne dækkes inden for 28.000 m², hvortil kommer 3.000 m² til arkiver etc. altså 31.000 m² »over jorden«. Endvidere ønskes kælderrum af ikke nærmere angivet omfang (bortset fra tekniker- og depotrum på ca. 1.200 m²).

Byggeriet tænkes placeret på arealets sydlige del d.v.s. mellem Eigtveds pakhus og Knippelsbros rampe.

Den, der stiller sig midt på Knippelsbro og ser på Eigtveds pakhus, bør have i tankerne, at dette store 84 m lange hus med sine 4½ etage har et bruttoareal på 4910 m². Hvis man tænker sig 6 kontorhuse på størrelse med pakhuset anbragt mellem dette og brorampen, har man en forestilling om, hvilke arealer, der kræves tilvejebragt, og så bliver det et spørgsmål, hvorledes hovedmassen af disse arealer kan rummes i et byggeri, der respekterer forudsætningerne.

Kaster man et blik mod den nye, yderste ende af centraladministrationens række af bygninger i Slotsholmsgade, så kan det til sammenligning nævnes, at denne ca. 100 m lange ende (helt fra *Det Lercheske Palæ*) rummer 6780 m², og at den med alt det tilstødende nye på grunden hen mod *Det kongelige Bibliotek* har givet centraladministrationen en tilvækst på 17.240 m² eller kun godt halvdelen af, hvad udenrigsministeriet ønsker i dag.

Vender man sig derefter mod B&W's administrationsbygning – i daglig tale kaldet *Ørkenfortet* – og er man bekendt med, at dette kontorhus i hver etage har 2.855 m² d.v.s. i alt ca. 20.000 m² (over parkeringskældrene i »bastionen«), så vil man forstå, at man her har et hus, som kun knapt ville kunne rumme to trediedele af de kontorer, udenrigsministeriet ønsker.

Som man ser, er det et ret betydeligt byggeri, der ønskes, men man må alligevel spørge, hvad der skal forstås ved ordene om, at ministeriets arealbehov derved »vil kunne dækkes«.

Erfaringerne viser som bekendt, at ministerier vokser. Selv om det ustandselig *ønskes*, at det ikke skal ske, har det hidtil været en kendsgerning, at ministerier vokser, og det vil derfor være urealistisk at se bort fra den mulighed, at udenrigsministeriet om 50 år er dobbelt så stort som i dag. Spørgsmålet er derfor om

ordene »vil kunne dækkes« gælder andet og mere end ministeriets behov inden for en overskuelig årrække. Skal der være udvidelsesmuligheder?

En anden erfaring siger, at ministerier »knopskyder«. Områder skilles ud og bliver til nye ministerier.

Disse erfaringer har hidtil ført mange til den overbevisning, at man overhovedet ikke bør bygge »ministerier« men *kontorer for centraladministrationen* i al almindelighed og så fordele dem efter behov. Ønsket om at få de spredte udenrigsministerielle kontorer samlet kan i dag formentlig kun imødekommes gennem nybyggeri, men det rationelle må være at samle disse kontorer i et større administrationsbyggeri, der må placeres et sted, hvor der er god plads til udvidelser *for administrationen som helhed*.

Ønsket om at få udenrigsministeriets kontorer placeret i en nybygning hænger sammen med ønsket om at få udenrigsministeriet ud af Christiansborg, og dette ønske er igen dikteret af kravet om at få folketingets lokaleforhold væsentligt forbedret. Christiansborg skal og må moderniseres. Det vil kræve en meget omfattende ombygning, som indebærer, at tingets funktioner en årrække må henlægges til en anden bygning.

Hvis man, som det længe har været ønsket, havde etableret en »administrationsby« andetsteds i hovedstadsområdet, ville det være en selvfølge, at man indrettede en »reservefolketingssal« i denne administrationsby. Og havde man haft denne by, ville ingen drømme om administrationsbyggeriet på Asiatisk Palads.

Boligministeren har mange ønsker, men *ønsket om at have en god samlet ordning af statsadministrationen må være højere prioriteret end at få bygget på Christianshavn*, og dette højere prioriterede ønske vil det være rimeligt at anskue regionalt, fordi alt taler for, at de meget vidtstrakte centraladministrationsbygninger på Slotsholmen må have et supplement, som ligger i hovedstadsregionen (jfr. konklusionen i Slotsholmsbetænkningen fra 1966, se navnlig slutningen side 172-173, der er aftrykt som bilag sidst i dette hefte).

Nu er det så bekvemt, at regionsplanlægningen er vidt fremskreden, og at der er enighed om den fremtidige struktur med dens store »korridorer«. Denne planlægning må fremkalde forestillingen om en offentlig administrationsby i tilknytning til det fremtidige Tåstrup-center, hvorfra der om kort tid vil være motorvejsforbindelse praktisk taget lige til Slotsholmen – og god forbindelse med hele landet. Under alle omstændigheder vil det være rationelt at erhverve betydelige arealer i det fremtidige korridorsystem og her indlede et byggeri, som i løbet af en kort årrække kan give såvel folketinget som udenrigsministeriet nye lokaler. Når folketingets tilbageflytning til det moderniserede Christiansborg finder sted, vil tiden være inde til den rationelle fordeling af de offentlige kontorer, som længe har været påkrævet.

Der er ovenfor peget på, at regionsplanlægningen er vidt fremskreden. Det er også sagt, at dette er bekvemt, men det må tilføjes, at statsmagten meget hurtigt må sikre sig en fremtrædende plads i denne planlægning. Det vil være en ulykke, hvis staten forpasser sine chancer her.

Det er nødvendigt at tegne disse perspektiver op for at anskueliggøre, hvor lidt der må lægges i ønsket om et udenrigsministerium på Asiatisk Plads. Men ønsket er fremsat.

Sammenholdes nu ønsket om et udenrigsministerium på Asiatisk Plads med den allerede givne behandling af forudsætningerne og vender man sig mod konkurrencens *formål*, der udtrykkelig angives som værende dette, at få »belyst arealets fremtidige udnyttelsesmuligheder med hensyn til det eksisterende bevaringsværdige bygningsmiljø og til ønskerne om at gøre området tilgængeligt og nyttigt for offentligheden«, så må det vist erkendes, at jo mere frit opholdsareal og jo mindre trafikskabende nybyggeri, der tilvejebringes, des bedre vil arealet være udnyttet, set fra befolkningens side.

Konklusionen må blive en anbefaling af, at man *opgiver ønsket om et nyt udenrigsministerium på grunden* og fastholder fordringen om den bedst mulige udnyttelse, d.v.s. rydder op, river ned og *skaber et godt, stort opholdsareal midt i byen*.

FORSLAG

Konkurrencens formål har været belysningen af et problem. Hensigten med det foregående har været et bidrag hertil, men konkurrencen drejer sig om en konkret plan, og da en sådan kan fremlægges på den måde, konkurrencedeltagerne ønsker, vælger jeg at fremlægge den verbalt:

Samtidig med, at der med stor energi sættes ind på erhvervelsen af passende arealer til nybyggeri for centraladministration og folketinget i Københavnsregionens »korridorer« lægges der et udviklingsprogram for, hvad der skal ske på Asiatisk Plads, idet der over en årrække skal tilstræbes gennemført en ordning, som gør stedet til en vigtig del af det attraktive område, Christianshavn skal være, og en arkitektonisk fuldlødig bestanddel af det gamle Københavns monumentale, historiske centrum.

Programmet skal omfatte en nedrivning af ikke bevaringsværdige bygninger, herunder barakkerne langs rampen, men disse barakker fjernes først, når der er skabt mulighed for en rationel nyfordeling af de offentlige kontorer.

De brandlidte bygninger og Eigtveds pakhus istandsættes. Det pakhus, der er kaldt »pendenten« udstyres med et helt nyt indre med to forskellige etagedelinger, en til Strandgade og en til havnen (jfr. Görtzsches Palais i Hamburg, se Deutsche Kunst und Denkmalpflege 1956, Heft 2). Bygningen gøres til klubhus for en sejlsportsforening, som kan tænkes oprettet på stedet. Under alle omstændigheder skal huset have sit ydre bragt i orden snarest muligt, og det vil være rimeligt at benytte det til lokale formål. *Indrettes der offentlige kontorer i huset, bør disse henlægges direkte under Boligministeriets Ejendomsdirektorat og indgå i den samlede »fond« af lokaler, centraladministrationen råder over.* Det samme gælder alle andre kontorer, som findes eller måtte blive oprettet i bebyggelsen, jfr. de synspunkter, som blev anlagt ved istandsættelsen af Assistenshuset, der ikke skulle være »Kulturministerium«, men et kontorhus, hvori også andre centraladministrative kontorer kunne placeres – og blev placeret.

Asiatisk Kompagnis øvrige pakhuse – herunder Eigtveds – ombygges til sidekorridorhuse, hvor korridoren ligger langs Strandgade og – i Eigtveds pakhus – bag nordfacaden. Bygningerne kan indrettes som kontorer (jfr. pakhuset på Wilders plads) eller som hotel (jfr. Suhrs pakhus i Nyhavn), men det skal primært foreslås, at de indrettes til hvile- og studierum for de medlemmer af folketinget, som

måtte ønske at råde over sådanne centralt beliggende rum. Der vil aldrig kunne blive et tilstrækkeligt antal af sådanne rum på Christiansborg.

Havnebassinet indrettes til lystbåde.

Mellem Eigtveds pakhus og brorampen udlægges *et stort grønt område* med skjærmende træbeplantning nær rampen. De eksisterende træer ved den nuværende blinde ende af »kløverbladsvejen« vil komme til at danne den første del af det store grønne, som engang skal præge stedet.

Viser det sig påtrængende nødvendigt at gennemføre »kløverbladet« medfører dette forskellige gener (trafikstøj m.v.), som i en vis udstrækning kan overvindes ved, at den sydlige del af det grønne område hæves op i et niveau ca. 4 m over »Kløverbladsvejens« kørebane. Der etableres derfor en »bastion« om ikke i smag med så dog som pendent til Ørkenfortets underbygning. Alt ordnes således, at man fra brorampen kan gå ud på denne »bastion« ad en havegang, der peger mod de midterste fag af Eigtveds pakhus. »Bastionen«, der bliver ca. 4 m høj og ca. 50 m bred, vil komme til at strække sig fra Strandgade og helt ud til den ovenfor nævnte træække ved »Kløverbladsvejen«. Denne vej føres frem til Strandgade, idet den på den ene side følger bastionsmuren og på den anden side får en høj havemur, der afskærmer det haveareal, som anlægges mellem Asiatisk Kompagnis hovedbygning og havnen. Fra bastionen skal man kunne komme ned i dette haveanlæg ved at gå over et »dæk«, der lægges fra bastionen hen over »Kløverbladsvejen« til et trappeanlæg, som opbygges i haven. For de kørende vil dette sige, at når de er kommet bag om Ørkenfortet, vil de først passere den »tunnel«, der allerede er tilvejebragt under Knippelsbro og derefter svinge om den nye bastions hjørne og ind gennem endnu en tunnel (under det nævnte »dæk«) for så at komme fremt til Strandgade. For de gående vil det betyde, at de uden at krydse kørebener kan spadsere fra området ved Børsen over Knippelsbro gennem bastionens hævede haveanlæg – med dets træer ud mod brorampen – over det brede dæk frem til trappeanlægget og ned i »Asiatisk Have«.

Det er ikke nødvendigt, at bastionens indre i hele sin udstrækning er opfyldt for at danne et sammenhængende *plateau*. Man må holde flere muligheder åbne, men det må foreslås, at der i den ende af bastionen, som ligger nærmest Strandgade etableres et *svømmebad* med rum for styrtebad, omklædning etc. i en lav konstruktion sammenbygget med bastionsmuren ud til Strandgade. Et svømmebad bør under alle omstændigheder etableres i området som en beskedent erstatning for de bademuligheder, der ganske stille er ødelagt gennem havnevandets forurening gennem den sidste menneskealder. I bastionernes søndre ende skal endvidere gives plads til en afspærret legeplads for småbørn, som christianshavnere her trygt kan aflevere, når de har ærinde »inde i byen«.

Med hensyn til arealet nord for Eigtveds pakhus skal en sanering også iværk-

sættes her, men programmet tilrettelægges sådan, at det store, brede og høje pakhus fortsat kan benyttes som pakhus. Kunne det reduceres til oprindelig højde og igen få anstændige kviste ville det være en betydelig fordel. Den lave bebyggelse langs Strandgade, og det store lave pakhus mellem denne bebyggelse og havnen bør imidlertid fjernes hurtigt. Området her skal deles, således at der bliver et passende pladsareal – med egen tilkørsel – op til det høje pakhus, medens resten bliver et beplantet areal, hvoraf dog en del – bag en ny ikke for høj mur ud mod Strandgade – forbeholdes parkering med tilknytning til funktioner i Eigtveds pakhus m.v.

Holdes nu et sådant udviklingsprogram sammen med, hvad der er sagt i det foregående, kan følgende forhold konstateres:

1. Programmet imødekommer fuldstændigt fordringen om hensyn til det »gamle bevaringsværdige bygningsmiljø«, for så vidt som forslaget medfører, at de bevaringsværdige huse kommer til at fremtræde væsentligt bedre end nu. Når man til »bevaringsværdigt bygningsmiljø« medregner den gamle bebyggelse på den anden side Strandgade, vil det ligeledes ses, at denne vinder overordentlig ved fredeliggørelsen af området.

2. Ønskerne om at gøre området tilgængeligt og nyttigt for offentligheden er imødekommet meget vidt, idet store arealer ganske enkelt gøres til rekreative områder med alt det gode, det betyder i sundhedsmæssig henseende. Befolkningen vil gerne have steder, hvor man kan opholde sig i ro og fred og slappe af. Der skal være plæner og bænke og et par steder, hvor man kan få sig en forfriskning. Det kan der nemt blive i det dejligt beliggende område. Hvad serveringsmuligheder angår, må der dels peges på mulighederne i det »klubhus«, der tænkes skabt i »pendenten« og dels på indretningen af en restaurant i den yderste ende af Eigtveds pakhus, hvor underetagen med dens arkadeåbninger vil være velegnet dertil. Endelig skal det nævnes, at der som noget selvfølgelig vil blive en solrig promenade langs kajen i hele dens udstrækning fra Knippelsbro til kontorbygningen i nord.

3. De byplansmæssige krav er tilgodeset ved, at området helt underkastes fordringen om Christianshavn »som et særpræget og attraktivt boligkvarter med særlig hensyn til arkitektur, beplantning og naboskab til vandet . . .«. Endvidere viser forslaget en løsning, som – hvad det nye angår – overhovedet ikke er trafikskabende, hvilket må siges at være særdeles imødekommende over for kravet om »mindst mulig trafikskabende« indretninger. Når det endvidere i konkurrence-

indbydelsens afsnit om det byplansmæssige siges, at »der skal især peges på at området omkring Asiatisk Plads ligger som point de vue for enden af Slotsholmkanalen, og at Frelserkirkens spir indgår som et væsentlig element i dette bybillede«, så må det nok kunne hævdes, at forslaget har taget et så fuldstændigt hensyn hertil som overhovedet muligt. Det må tillige understreges, at den bybygningsmæssige fordel ved at få Philip de Langes hovedbygning, Eigtveds store pakhus og Thuras fantastiske kirkespir bragt samlet ind i det centrale Københavns betydeligste arkitekturmiljø, vil være meget stor.

I dag kan man fra Christiansborgs hovedportal se ikke blot Eigtveds pakhus men også lidt af Philip de Langes bygning. Den dækkes dog næsten helt af en foranliggende bygnings blegrøde bagmur – med påmalet bilgummireklame.

En nyordning med et haveanlæg foran de fornemme kompagnibygninger vil være en berigelse for alle, der færdes i det store område mellem slotspladsen og havnen. Den bastion og de mure og trappeanlæg, der er talt om, vil tilmed under gode havearkitekters og gartneres medvirken kunne indgå i en urban have, som ikke blot bliver til daglig glæde for befolkningen, men som vil kunne medvirke til at hævde vor hovedstads anseelse ud ad til som en af Europas smukkeste, gamle regeringsbyer.

BILAG

I den trykte *Betænkning afgivet af Slotsholmsudvalget 1966* gennemgås tidligere forsøg på at ordne centraladministrationens forhold, og der redegøres i sidste afsnit bl.a. for de tanker, *Administrationsudvalget* og andre gjorde sig i 1962–65, og som førte til oprettelsen af *Administrationsrådet*, *Betænkningen af 1966* slutter: . . . . .

Administrationsrådet er nedsat med fhv. statsminister Viggo Kampmann som formand. Så nu er vel tidspunktet inde, hvor de ønsker, betænkningen af 1883 havde om en »gennemgribende omdannelse« i stedet for en »fortsat smålig tillem্পning af det gamle«, bliver realiseret. Det synes, som om dette råd har muligheden for ved en viderebearbejdning og koordinering af alle de hidtidige bestræbelser at nå frem til en effektiv fordeling af opgaverne mellem amterne (senere regionerne), kommunerne og en forenklet og reorganiseret centraladministration.

Tænker man sig *Administrationsudvalget*s tanker videreført i det nye *Administrationsråd* – og det er vel sandsynligt – vil vi i fremtiden få en todelt centraladministration, hvoraf den ene del – de nye direktorater – placerer sig samlet uden for Københavns centrum, og den anden del – de nye departementer – forbliver i Slotsholmsområdet, hvor de naturligt hører hjemme.

En sådan deling ville være i overensstemmelse med de tanker, man i *Slotsholmsudvalget* har gjort sig om Slotsholmsområdet. De nye departementer vil som den langsomst voksende del af centraladministrationen lettest kunne rummes i Slotsholmsområdet. Departementerne med deres stærke historiske tilknytning til Slotsholmen har samtidig det største kontaktbehov med regering og folketing og det største behov for repræsentativ placering og giver dermed den bedste baggrund for en udbygning af Slotsholmsområdet som repræsentativt område af højeste karat.